

Beszélgetés a Korunk szerkesztőségében

KÉRDEZŐ: POMOGÁTS BÉLA

Az alábbi beszélgetést a Korunk kolozsvári szerkesztőségében vette fel a Magyar Televízió forgatócsoportja 1975. október 9-én. A beszélgetésben a következők vettek részt: Gáll Ernő egyetemi tanár, főszerkesztő, Rácz Győző főszerkesztő-helyettes, Ritoók János szerkesztőségi főtájkár, Herédi Gusztáv, Kántor Lajos, Szilágyi Júlia és Veress Zoltán, a szerkesztőség tagjai. A riporter Pomogáts Béla volt. A műsort szerkesztette Borus Rózsa, operatőr Szilágyi Virgil, gyártásvezető Péterfay Attila, vágó Somogyi Valéria. A felvételt a televízió 1976. április 20-án mutatta be.

Riporter: Ötven éve, 1926 kora tavaszán indult útjára Kolozsvárott a Korunk című folyóirat. Ritka évforduló ez, hiszen művelődésünk történetében igen kevés folyóirat érte meg ezt a szép jubileumot. Kivált, ha ennyi évterében át a szocialista gondolat szolgálatában állt, a marxizmus elkötelezettségében dolgozott.

Váratlanul érkeztünk a Korunk kolozsvári szerkesztőségébe, köznapi munka folyik, amelynek most mégis a közelgő jubileum ad különös jelentőséget. Elsőnek Gáll Ernőtől kérdezem meg, miként született a folyóirat, kik voltak alapítói és szerkesztői, milyen helyet töltött be a romániai magyarság szellemi életében?

Gáll Ernő: Az 50 éves Korunk 1926-ban indult Kolozsváron. Első szerkesztője Dienes László volt, aki a magyarországi kommün után emigrált Romániába. Később az ő helyét vette át és 1929-től teljes érvénnyel szerkesztette a lapot Gaál Gábor. Azt hiszem, nyugodtan mondhatjuk, hogy a lap a romániai magyar művelődés, a haladó gondolat legnagyobb teljesítményeként vonult be művelődésünk (és nemcsak a mi művelődésünk) történetébe. Persze a lap életének különféle szakaszai voltak; jobbak és kevésbé jobbak. Én a népfronti szakaszt érzem a régi Korunk legjobb szakaszának. Ez személy szerint is közel áll hozzám, hiszen azokban az években kezdtem publikálni a lapban. Ennek a népfronti korszak Korunkjának néhány jegyét, néhány vonását szeretném felvázolni, tudva azt, hogy nem merítem ki a témát. Hiszen egymás között, humoros módon, ironikus módon „korunkológiáról” beszélünk. Vannak kollégáink, barátaink, akik rendszeresen tanulmányozzák a Korunk történetét. Elsősorban Tóth Sándorra gondolok, aki könyvet írt Gaál Gáborról és a régi Korunkról. Ennek a régi Korunknak egyik legnagyobb érdeme az, hogy Gaál Gábor koncepciójának megfelelően az itteni, a romániai valóság felé tájékozódva egyre határozottabban az ország nagy társadalmi és kulturális problémáinak, ellentmondásainak feltárására törekedett. És ennek a törekvésnek a jegyében következetesen dolgozott azon, hogy a román demokrácia, a román haladó gondolat legkiválóbb képviselőit a Korunk olvasóival megismertesse. Tehát együttműködést akart létre-

A Magyar Televízióban elhangzott beszélgetés közlésre alkalmazott szövege. A szövegből elhagytuk azokat a betéteket, amelyek nem a Korunk szerkesztőségében elhangzott beszélgetésből valók. Így a Balogh Edgárral, Lukács Györggyel, Mihai Beniuckal és D. R. Popescuvall készített televíziós beszélgetések kisebb részleteit.

hozni a román és a magyar haladó gondolat és antifasiszta publicisztika legjobb termékeinek a bemutatásával.

Riporter: Úgy tudom, hogy a régi Korunk román kapcsolataival Ritoók János foglalkozott. Milyen román írók és publicisták dolgoztak a Korunkba?

Ritoók János: Megemlíteném a híres 1936-os román számot, amelynek egyik főmunkatársa a ma is élő és alkotó Geo Bogza volt. Gaál Gábornak az ő közreműködésével sikerült ezt a számot megszerkesztenie. Ez a szám széles körképet adott az akkori román kulturális valóságról. Megemlíthetnénk még olyan, Magyarországon is jól ismert neveket, mint Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Mihai Sadoveanu, Liviu Rebreanu és mások.

Riporter: A román baloldallal, a román kommunista mozgalommal is voltak kapcsolatai a folyóiratnak. Erről is mondhatnál valamit!

Ritoók János: Nagyon szorosak voltak ezek a kapcsolatok. Gondolok például olyan szerzőkre, mint Alexandru Sahia vagy mások, akik a baloldali mozgalommal szoros kapcsolatban állottak.

Riporter: Beszelnünk kell itt egy könyvről, hallgassuk meg Szilágyi Júliát, aki az ötvenéves Korunk készülő jubileumi emlékkönyvét szerkeszti.

Szilágyi Júlia: Egy Dienes anekdotáról szólnék. Dienesről azért, mert az az érzésem, hogy amilyen kevés szó esett most róla, olyan igazságtalanul háttérbe szorított személye ő, az alapító, a Korunk történetének. Azt hiszem, hogy nem késő ezt a méltánytalanságot jóvátenni. Nem ez az anekdota hivatott rá, de mindenképpen jellemző egy bizonyos atmoszférára, amelyben a Korunk megindult. Nos, így szól az apokrif történet: Dienes, mielőtt a Korunkat megindította volna, baráti társaságban, több kortárs tanúsága szerint, azt mondta volna: „vagy tyúkfarmot létesítek, vagy folyóiratot indítok”. Nos, tudjuk, hogy nem tyúkfarmot létesített, nyilván nem véletlen, hogy a Korunkat indította meg. Így született meg a Korunk. Ezt csak azért mondtam el, hogy kicsit demitizáljak egy légkört, ugyanakkor jellemezzem is azt az akasztófahumort és azt a póztalan magatartást, amellyel a Korunk alapítója belevetette magát a heroikus feladatba. Azt bizonyára sejtitek, hogy a Korunk alapítója, illetve a Korunk második szerkesztője — Dienesről beszélek és Gaál Gáborról — keserű szívvel érkeztek ide, kudarc után, mint a megvert sereg leszakadt harcosai. Mindketten tevékeny részesei voltak a forradalomnak és üldözőitjei a fehér terrornak, akiket súlyos büntetés várt volna hazájukban. Hogyan lehetett a kudarcból, a hontalanságból — és még valamiből, ami a kudarcot és a hontalanságot megelőzte és túlélte: a meggyőződésből, a konok kitartásból, a mindenáron való helytállásból — hogyan lehetett ilyen demitizáló, cinikusnak ható kifejezések és anekdoták körében az, ami a Korunk lett. Az, aminek ötvenedik évfordulóját most ünnepeljük. Ezt szeretnénk rekonstruálni a Korunk Emlékkönyvben, amit én legszívesebben „emlékeztető könyvnek” neveznék. Három célkitűzés jegyében, ennek megfelelően hármas tagolásban prezentáljuk az anyagot. Az első rész a Korunk-kutatásnak néhány közlésre kész eredményét, dokumentumokat és értékelő, értelmező tanulmányokat hozna nyilvánosságra. Roppant érdekes dokumentumokról van szó, ízelítőül hadd mondjak néhány címet: Hogyan tiltották ki a Korunkat Magyarországról 1934-ben. Fény-másolatot közlünk az ítéletről, az egész igazságügyi, ha ennek nevezhetjük, procedúráról. Arról, hogy a vádlott az a Szemlér Ferenc volt, aki sógora volt Dienes Lászlónak, és akitől a Korunk-példányokat Veres Péter kapta. A másik: Milyen volt a Korunk sajtóvisszhangja közvetlen az indulásakor. Azonkívül a Fábry-hagyatékából előkerült mintegy negyven levél, amelyről a kutatás eddig nem tudott, és amelyet Csanda Sándor jóvoltából mi fogunk közölni. Dienes levelei, majd az utolsó periódusban Gaál Gábor levelei Fábryhoz. Nem ismeri még őket a szaktudomány. Molter Károly levelesládájából is előkerültek Dienes- és Gaál Gábor-levelek. Gondolom, hogy mindez nemcsak emlékeztetőül, hanem a kutatók számára serkentőül is fog szolgálni. Az emlékkönyv második része memoár jellegű lesz, a még élő kortársakat szólaltatjuk meg Déry Tibortól és Illyés Gyulától Geo Bogzáig. Ennek irodalomtörténeti jelentősége van; jellemző, hogy Déry regényéből, *A befejezetlen*

mondatból, ami 1947-ig egyáltalában megjelent, az a Korunkban jelent meg. Illyés Gyula *Hősökről beszélek* című költeménye is a Korunkban jelent meg 1934 decemberében és 1935 januárjában. Veres Péter első írásai szintén a Korunkban jelentek meg. Műhelytanulmányok és esszék fogják alkotni az Emlékkönyv harmadik részét. Az utóbbiak közül nyilván kiemelkedő hely illeti meg és nagy érdeklődés fogja kísérni Sütő András: *Engedjétek hozzám a szavakat* című, nagyobb szabású esszé-sorozatának egy jelentős részét, amelyet ugyancsak közölni fogunk.

Riporter: Gáll Ernő még a régi Korunk munkatársa volt, személyesen ismerte Gaál Gábort. Mondanál-e nekünk valamit Gaál Gábor emberi egyéniségéről? Ő hogyan szerkesztette a folyóiratot és milyen körülmények között dolgozott?

Gáll Ernő: Diák voltam, kezdő, úgyhogy élményeim, benyomásaim viszonylag szűk keretből meríthetők. Örööm azt az igényességet és szigorot, persze ez ösztönző igényesség és szigor volt, amivel kéziratainkat elbírálta, javította, és igen gyakran visszadobta. Félelmetes volt ebben a legendás zordságában. El is nevezték a Duma Postánál „mord majornak”. A Duma Posta volt a kolozsvári értelmiség törzsasztala az akkori újságíró klubban, ahol elég vegyes összetételű dialógus folyt a különféle irányzatú magyar és nem magyar értelmiségiek között. Ott trónolt Gaál minden délután, itta a kávéját és abból a legendakörből, amely a Duma Posta körül kialakult, származik ez a tréfás elnevezése is. Később azután, a háború és a felszabadulás után volt alkalmam arra, hogy szorosabb kapcsolatot létesítsek vele. Ekkor az Utunk szerkesztőségében dolgoztunk együtt. Sőt, kapcsolatunk történetének még van egy olyan biográfiai mozzanata is, hogy haláláig egy házban laktunk. Közelebb kerülve hozzá, akkor ismertem meg, és ismertem föl azt is, hogy e mögött a legendás zordság és tartózkodó magatartás mögött milyen érzékeny intellektus, milyen rendkívül fogékony, vérbeii írástudó húzódtott meg.

Riporter: A felszabadulás előtt a Korunk nem ilyen kényelmes körülmények között készült, mint manapság. Gaál Gábor híres arról a puritánságról és kitartásról, amellyel éveken keresztül nagyon nehéz körülmények között szerkesztette a folyóiratot.

Gáll Ernő: Így van. Éppen most, amikor a közelgő évforduló miatt a régi dokumentumokat és leveleket nézzük át újból, szinte sztereotip módon vissza-visszatér a levelezésében, amit munkatársaival, barátaival folytatott, a kérdés, hogy gyűjtse-nek minél több előfizetőt. Jelentkezik ezekben a levelekben az a szorongás, az az állandó gond is, hogy vajon miből tudja majd biztosítani a következő szám megjelenését. Gaál Gábor szerény, mondhatni szerzetesi feltételek között élt és dolgozott. Nagyon-nagyon puritán volt az életstílusa, de ez a puritánság részben külső kényszer volt, részben belső fegyelem, a munkára koncentráló értelmiségi létformája.

Riporter: Nehéz körülmények között sikerült a szocialista gondolat, a marxizmus folyamatosságát fenntartania a két világháború közötti időben magyarul.

Gáll Ernő: Valóban, a Korunk volt a leghuzamosabb időn át, minden megszakítás nélkül megjelenő magyar marxista folyóirat. Gaál Gábor szerkesztői rátermettségének a gyümölcse volt az, hogy sikerülhetett éveken át összegyűjteni és publikálni a magyar marxista, antifasiszta és haladó gondolkodás legkiválóbb képviselőit. Gondolok az emigrációban élő magyar írókra és gondolkodókra, hiszen éveken át a Korunk volt az a fórum, ahol együtt publikált Párizsból Bölöni György és Moszkvából Lukács György. Ebben a lapban, Gaál Gábornak köszönhetően, nem jelentkezett az urbánus—népi ellentét, hiszen Illyés Gyula és Veres Péter éppúgy jelen voltak, mint Déry Tibor és Molnár Erik.

Riporter: A Korunk első szakasza 1940-ben zárult. A felszabadulás után jó néhány évvel indult meg a folyóirat második szakasza. Rácz Győzöt szeretném megkérdezni, vajon ez a szakasz hogyan követte az első korszak valóban kitűnő és jellegadó hagyományait?

Rácz Győző: Ti is tudjátok, hogy a Korunk új folyama 1957 januárjában indult. A lap élén akkoriban már Gáll Ernő és Balogh Edgár állott, akik természetesen

arra törekedtek, hogy azokat a progresszív hagyományokat, amelyeket a régi Korunk, elsősorban a népfronti években elért, az új gazdasági, társadalmi és történelmi feltevételeknek megfelelően tovább vigyék, tovább építsék. Természetesen ebben az új történelmi konstellációban azok a feladatok állottak a lap tevékenységének homlokterében, amelyeket a román nép és az együttélő nemzetiségek szocialista építőmunkája az egyes szakaszokban megkövetelt.

Riporter: Ezek a feladatok meghatározták azt is, hogy a Korunk érdeklődése és jellege elsősorban társadalomtudományi volt.

Rácz Győző: Igen, az újraindulás utáni években Gáll Ernő és Balogh Edgár, a későbbi periódusban Gáll Ernő és én arra törekedtünk, hogy a lap társadalomtudományi és elméleti jellegét egyre inkább hangsúlyozzuk. Egyre több olyan tanulmányt akarunk közölni, amelyek kifejezetten társadalmi, filozófiai, történelmi problémákat tárgyalnak. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy lemondunk az irodalmi vonatkozású írások közléséről.

Riporter: A társadalomtudományi jelleg azt is meghatározza, hogy a Korunk érdeklődik a modern természettudomány, általában a természettudományi világkép gondozása iránt. Természettudományi kérdésekkel Veress Zoltán foglalkozik.

Veress Zoltán: Belelapozva a régi Korunk évfolyamaiba, látjuk, hogy azok a jelentős fizikai elméletek, amelyek akkor újdonságszámba mentek, hiszen nemrég születtek, keletkeztek és járultak hozzá a mai tudományosság kibontakoztatásához, mind ismertetőkre és népszerűsítőkre találtak. A kvantumelmélet, a relativitáselmélet és így tovább. Természetesen ma is megfelelő szerepet igyekszünk adni a folyóiratban a természettudományoknak. Mind régen, mind pedig az új folyóiratban az elképzelés az volt, hogy a Korunk nem tudományos ismeretterjesztő vagy tudományt népszerűsítő folyóirat; ezért a természettudományok vonatkozásában elsősorban az érdekel bennünket, és azt közvetítjük az olvasóknak, ami ebből társadalmi és világnézeti, filozófiai érdekű. Legrepresentatívabb természettudományi közleményeink a Korunk Évkönyvben jelentek meg. Nemrég indítottuk el kerekasztal-beszélgetéseink sorozatát tudományáganként különféle alkotó tudósokkal. Ennek azt a feladatot szánjuk, hogy a ma nagyon sokfelé divergáló, ugyanakkor bizonyos egységesülés felé haladó rész tudományok problematikáját kellő mértékben, kellő alaposítással fejthessük ki. Igen szép volt, jól sikerült a marosvásárhelyi orvosokkal folytatott kerekasztal-beszélgetésünk, amely az 1974-es októberi számunkban jelent meg; *Orvostudomány és jelenkor* címmel. Ugyancsak érdekes és sok aktuális kérdést érintő kerekasztal-beszélgetést folytattunk a fizikusokkal, ennek az anyaga az idei összevont 1—2. számunkban jelent meg *A fizika forró pontjai* címmel. Legfrissebb számunkban is, amely nemrég jelent meg, az 1975-ös szeptemberiben, ott a nyelvészekkel folytatott beszélgetés, amely, igaz, nem természettudomány, habár a nyelvészek mindent megtesznek manapság a nyelvészet egzakt tudománnyá válása és matematizálása érdekében.

Riporter: A Korunk egyik központi problémája és témája folyamatosan az irodalom ügye. A Korunk részt vállal abban a munkában, amely a romániai magyar irodalom gondozása körül folyik. Kántor Lajost, a lap irodalmi szerkesztőjét szeretném megkérdezni arról, hogyan végzi a folyóirat ezt a munkát?

Kántor Lajos: Egészen más körülmények között szerkesztjük a Korunkat ma, mint régebben, ez köztudott, de ami az irodalmi és művészeti rovatot illeti, még különlegesebb a helyzet. A régi Korunknak bizonyos fokig egyeduralgó helyzete volt, és ebből következően olyan szerepe, hogy a haladó irodalmat, főképpen a marxista szemléletű alkotók munkáit közölte magyarul. Ma, mint erről szó volt, sokkal tágabbak a lehetőségek. Meg kellett és meg kell keresnünk saját feladatunkat ezen a téren. Sokáig nyomasztó volt a Dienes Lászlótól és Gaál Gábortól származó örökség, abban az értelemben, hogy a lap fokozottabban irodalmi és művészeti volt, mint ma. Akkor vagyunk hűek a Gaál Gábor-i Korunk hagyományához, ha megkeressük és megtaláljuk a mi irodalmunkban és művészetünkben azt, ami a leginkább előremutató, ami olyan jelentős vagy olyan ígéretes, mint amilyen jelentős

és ígéretes volt annak idején az az irodalom és az a művészet, amit Gaál Gábor támogatott és felfedezett. Ha ő annak idején Fábryval és másokkal, közöttük Veres Péterrel és egy időben Tamási Áronnal, a valóságirodalmat propagálta, nekünk ezt a valóságirodalmat úgy kell folytatni, hogy a mai kornak a valóságirodalmát keressük meg és találjuk meg. Tehát olyan korszerű kifejezőmódot, amely 1975-ben vagy 1976-ban időszerű. Annak idején Nagy István volt Gaál Gábor felfedezettje a szépirodalomban. Az új Korunk olyan nevekkkel és művekkel büszkélkedhet, mint Lászlóffy Aladár, Szilágyi Domokos, Páskándi Géza, akinek itt jelent meg a *Vendégsége* és az *Apáczai-darabja*. Kocsis István drámái közül több is jelent meg nálunk. A valóságirodalomra utalva Pusztai János és Szilágyi István nevét említhetném. Ezenkívül egy kritikus vagy esszéíró gárda is nőtt itt fel, Láng Gusztávot kell említenem, aki sokszor volt jelen a folyóiratban, vagy Szilágyi Júliát, aki most a szerkesztőség tagja. De itt vannak már a fiatalabbak, a nálunk jóval fiatalabbak és a még fiatalabbak, a most végzetek. Ezt ugyancsak nagyon fontosnak érezzük, hiszen feladatunk az, hogy lehetővé tegyük az irodalmi és tudományos élet állandó megújulását.

Riporter: Herédi Gusztávtól, aki most tért vissza vidéki körútjáról, kérdezem meg, vajon miféle tapasztalatokat hozott magával, és ezek a tapasztalatok mennyiben színesítik, mennyiben igazolják azt az elméleti képet, amelyet az imént elénk rajzoltak a Korunk szerkesztői?

Herédi Gusztáv: A Korunk és a valóságirodalom az én tudatomban nagyon összeolvadt. Még gyermek voltam, úgyszólván, mikor először olvastam a „Magyarország felfedezése” című sorozat könyveit. Illyés Gyula, Kovács Imre, Szabó Zoltán, Féja Géza remekművei nagyon megleptek, meghatottak és egyenesen felráztak, ugyanis falut sose láttam addig, kolozsvári lévén. Egyszer az iskolában elmondtam, hogy nekünk is kellene olyan irodalom, amely az erdélyi valóságot tárja fel, és akkor valaki, nem tudom tanár vagy diák mondotta, hogy olvassam el a Korunkat. Addig nem olvastam a Korunkat, amely ekkor már nem jelent meg, de elővettem a régi számait, és meglepetten olvastam az ott megjelent szociográfiai írásokat. Különösen Jordáky Lajosnak a kolozsvári téglagyár munkásairól szóló szociográfiai felvétele lepott meg. Én ugyanis a téglagyár közelében laktam, a téglagyárban, mint gyermek, dolgoztam, és úgy éreztem, Jordáky írása a saját életemről szól, a mi világunkat, azt a sajátos Kolozsvár széli peremvilágot, a tudatos munkásság és a lumpenproletári szint között lebegő létet mutatta be. Nos, ezt tekintem kiinduló pontnak munkásságomhoz, amit a valóságfeltárás és a „Hazai Tükör” rovat vezetése terén a Korunknál igyekszem elvégezni.

Gáll Ernő: Itt jegyezném meg, ennek a szociográfiai vagy szociológiai hagyománynak az összefüggésében, hogy a régi Korunk egyik komoly érdeme és teljesítménye éppen a magyar falukutató mozgalom ösztönzésében az, hogy közvetítette a Gusti-féle falukutató bukaresti „monografikus” iskola tapasztalatait. Tudjuk Ortutay Gyulától és másoktól, hogy Gustiék szerepe, módszertana és technikája, mondjuk így, nagyon serkentő hatást gyakorolt a barátom által előbb méltányolt magyar falukutató mozgalomra.

Riporter: A Korunk sok mindennel foglalkozik, sokfajta kérdésről közöl tanulmányt, nemcsak irodalomról, hanem a román és a romániai magyar képzőművészetről, ennek a művészetnek a fiatal alkotóiról is. Úgy gondolom, illusztrációból témává lépett elő a képzőművészet.

Kántor Lajos: Sőt súlyponttá, ezt akarom mondani. A leglátványosabb teljesítményünk ezen a téren a Korunk leterjedelmesebb száma: egy tizenkét íves szám, amelyben színes műmellékleteket hoztunk és igyekeztünk nem nemzetiségi katasztert készíteni a romániai magyar képzőművészetről, hanem azokat az élő problémákat fölvetni, amelyek a mi művészetünket jellemzik. Szerkesztőségi kamarakiállításaink úgy kezdődtek, hogy először fölítettük a falra egy-egy művész alkotásait. Később azután programszerűen következtek egymás után ezek a kiállítások, és most

már a harmincadikon is túl vagyunk, több mint harminc képzőművész állított ki nálunk. Közöttük Fülöp Antal Andor, Balázs Péter, most éppen Tóth Szűcs Ilona. Idevárjuk a közeljövőben Gy. Szabó Béla és Nagy Imre munkáit. Mint érdekességet említeném, hogy Kós Károly munkáiból még a közeljövőben rendezünk tárlatot. Abból, ami összeszedhető még, néhány eredeti munka, fotók az épületeiről. Így bővítenénk a galéria profilját, ez egyúttal alkalom arra, hogy elbeszélgessünk ezekről a munkákról. Képzőművészeti szakembereket, művészeket, műkritikusokat gyűjtünk össze és egy-egy kiállítás után, közvetlenebb formában, bensőségesen elbeszélgetünk a kiállított munkákról. A kiállítások jóvoltából megnőtt a szerkesztőségbe látogatók száma is.

Gáll Ernő: Valamit meg akartam jegyezni: elmondanám, hogy amikor ezekről a törekvéseinkről az irodalom, a szociográfia, a képzőművészet ápolása terén beszélünk, akkor e törekvéseket mindig az ország egészében helyezük el, egész kultúránk összefüggésében. A közös célok és közös törekvések jegyében kezdeményezzük őket, az egész ország kulturális életében veszünk részt, e kultúra részének érezzük magunkat.

Ritók János: A Korunknak összetett arcéle van, olyan széles színpadról van szó, amelybe az irodalomtól a műszaki tudományig minden belefér. Amikor a Korunkban megjelent román vonatkozású anyagokról beszélünk, akkor ebben is érvényes a széles nyitás, a sokirányú érdeklődés a román kultúra, a szélesebb értelemben vett kultúra legfontosabb kérdései iránt. Azért hangsúlyozom azt, hogy a legfontosabb kérdései iránt, mert mindenre nem reagálhatunk, ebben a vonatkozásban is választanunk kell.

Rácz Győző: A jelenlevők közül én szeretném megemlíteni D. R. Popescu nevét, aki a mai román irodalom egyik kiemelkedő egyénisége. Itt él Kolozsvárott, nemcsak mint a Kolozsvári Irodalmi Társaság elnöke, hanem mint aktív közéleti ember, a román—magyar testvériség egyik fő szószólója és támogatója.

Kántor Lajos: Fel szeretném hívni a figyelmet arra, hogy *Ők ketten vagy akik csak az erdőt látták* című munkája előbb jelent meg magyarul a Korunkban, mint ahogy románul megjelent volna, hiszen még csak részletek jelentek meg a román lapokban, miközben készült a könyv, mi viszont teljes terjedelmében hoztuk Fodor Sándor fordításában. Nem pusztán egy regényről van szó a sok közül, hanem egy igen jelentős alkotásról, amely számunkra létkérdést tárgyal: a román—magyar együttélés kérdését. Őszintén veti föl a problémákat egy múltbeli esemény kapcsán. Ez az a regény, amelyet véleményem szerint mindenkinek el kellene olvasni, akit ez a kérdés érdekel. Méltó módon folytatja azt a kezdeményezést, amit annak idején Tamási Áron *Erdélyi csillagok* című híres novellája jelentett.

Riporter: A beszélgetés befejezéseként Gáll Ernőtől és Rácz Győzöttől szeretném megkérdezni a szerkesztőség soron következő terveit.

Gáll Ernő: Ezeket a terveket most hangulatilag a közeledő évforduló határozza meg. Idézem Kántor Lajost, aki egy szerkesztőségi gyűlésen nagyon okosan és találóan mondotta, hogy az ötvenedik év küszöbén energiánkat és figyelmünket az ötvenedik évre kell koncentrálnunk, hogy az évforduló a „megőrizve meghaladás” jegyében új energiákra és új kezdeményezésekre serkentsen minket. Szeretném, hogy ez az egyébként valóban emlékezetes évforduló ne csak a múlthoz terelje érdeklődésünket. Azt hiszem, erre megvan a garancia. Erről majd Rácz Győző mond néhány szót.

Rácz Győző: Kiegészítésül ahhoz, amit Gáll Ernő elmondott, azt szeretném hozzátenni, hogy a közeljövőben egy szociológiai számot jelentetünk meg, a decemberi számban pedig főleg esztétikai kérdésekkel szeretnénk foglalkozni. Természetesen a már sokat említett, „elméletközpontúság” szellemében főként elméleti és ideológiai beállításban akarjuk tárgyalni a kérdéseket. Az alkotó marxizmus szellemében figyelve mindenre, ami az országban és a nagyvilágban a legkülönbözőbb tudományterületeken megvalósult és eredményként él.

Gáll Ernő: A műhely, amit ma felvonultattunk, törekvéseiben és eredményeiben, valóban alkotó közösség abban az értelemben is, hogy nagyrészt, túlnyomórészt egyetértünk a munka során. Amikor itt egymás szájából vettük át a szót, akkor mindig tudtuk, hogy amit a barát, a kolléga, a szerkesztőtárs mond, az a közösség véleményét tolmácsolja.

Riporter: A beszélgetést úgy kezdtük, hogy a szerkesztőség köznapi munkájába csepegtünk bele, úgy folytattuk, hogy az ünnepet szerettük volna megvilágítani, és most ismét a köznapi munkát hagyjuk magunk mögött. Azzal a tudattal, hogy az ünneplést is valójában ez a köznapi munka fogja kifejezni. És azzal, hogy jó munkát kívánunk az ötvenegyetedik esztendőre.

